

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HÓA HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HÓA – NGHỆ THUẬT**

**TÌM HIỂU LỄ HỘI ĐÈN CỦA ÔNG
THỊ XÃ CẨM PHẢ - QUẢNG NINH**

**KHÓA LUẬN TỐT NGHIỆP
CỬ NHÂN VĂN HÓA**

Giảng viên hướng dẫn : TS. Lê Thị Hiền

Sinh viên thực hiện : Từ Thu Thủy

Lớp : Quản lý văn hoá 7C

Niên khóa : 2006- 2010

HÀ NỘI – 2010.

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU..... 1

CHƯƠNG 1: CƠ SỞ CỦA CÔNG TÁC TỔ CHỨC VÀ QUẢN LÝ LỄ HỘI

1.1 Cơ sở pháp lý

1.2 Cơ sở thực tiễn

CHƯƠNG 2: LỄ HỘI ĐỀN CỬA ÔNG THỊ XÃ CẨM PHẢ, TỈNH QUẢNG NINH

2.1 Không gian văn hóa thị xã Cẩm Phả, tỉnh Quảng Ninh

2.1.1 Đặc điểm địa lý, kinh tế

2.1.2 Đặc điểm văn hoá, phong tục

2.1.3 Nguồn gốc, kiến trúc và giá trị di tích đền Cửa Ông

2.2 Diễn trình lễ hội đền Cửa Ông thị xã Cẩm Phả, tỉnh Quảng Ninh

2.2.1 Công tác chuẩn bị lễ hội

2.2.2 Các nghi thức trong lễ hội

2.2.3 Các hoạt động dịch vụ trong lễ hội

CHƯƠNG 3: Ý KIẾN NHẪM NÂNG CAO HIỆU QUẢ CÔNG TÁC TỔ CHỨC VÀ QUẢN LÝ LỄ HỘI ĐỀN CỬA ÔNG THỊ XÃ CẨM PHẢ, TỈNH QUẢNG NINH

3.1 Đánh giá thực trạng lễ hội đền Cửa Ông

3.1.1 Mặt tích cực

3.1.2 Mặt hạn chế

3.2 Ý kiến nhằm nâng cao hiệu quả công tác tổ chức và quản lý lễ hội đền Cửa Ông

3.2.1 Tuyên truyền, giới thiệu, tôn vinh công trạng của danh nhân được thờ tại khu di tích và ý nghĩa của lễ hội

3.2.2 Hoàn thiện bộ hồ sơ, lý lịch của đền Cửa Ông

3.2.3 Gắn lễ hội với phát triển kinh tế và du lịch

3.2.4 Khai thác các sinh hoạt văn hoá, văn nghệ dân gian mang đậm
dấu ấn địa phương

3.2.5 Giới thiệu các đặc sản địa phương

3.2.6 Ngăn chặn tình trạng chèn ép, chèo kéo khách thập phương

3.2.7 Quy hoạch bãi đỗ, giữ xe

3.2.8 Kiểm tra các sản phẩm văn hoá

3.2.9 Tuyên truyền, kiểm tra, kiểm soát vấn đề vệ sinh an toàn thực
phẩm

3.2.10 Bố trí đặt hòm công đức hợp lý

3.2.11 Trang bị thêm nhiều ghế đá để phục vụ du khách thập phương

KẾT LUẬN

TÀI LIỆU THAM KHẢO..... 8

PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Lễ hội truyền thống là một “bảo tàng” phong phú về đời sống tinh thần - văn hóa của dân tộc, mà sức mạnh lan tỏa cùng tác động của nó diễn ra liên tục và mạnh mẽ đến tâm hồn, tư tưởng, tình cảm, cốt cách của bao thế hệ người Việt. Đồng thời, lễ hội cũng phản ánh quá trình lao động của nhân dân, cùng những biến cố xã hội quan trọng.

Lễ hội truyền thống cũng chính là dịp để con người giải tỏa, tự thể hiện mình đồng thời giao lưu, cộng cảm, và trao truyền những đạo lý, tình cảm, mỹ tục và khát vọng cao đẹp, là cầu nối giữa quá khứ và hiện tại, củng cố tinh thần cộng đồng, tình yêu quê hương đất nước và lòng tự hào về nguồn gốc của mình.

Lễ hội đền Cửa Ông được tổ chức vào dịp đầu năm, hai năm một lần. Nơi đây là dấu ấn chiến tích, chiến công đánh giặc giữ nước của tướng sĩ nhà Trần và cũng bởi nơi đây phong cảnh hữu tình, cổ kính mà hiện đại nên khách tham quan trong và ngoài tỉnh, các đoàn khách quốc tế khi đến Quảng Ninh đều mong muốn được một lần đặt chân đến đền Cửa Ông.

Lễ hội đền Cửa Ông là một di sản vô giá nói lên quá trình hình thành, vận động và phát triển của cộng đồng. Đồng thời nó còn là điểm tích tụ những giá trị thẩm mỹ, giá trị tinh thần tình cảm trong sáng của người dân vùng biển Đông Bắc.

Nét riêng của lễ hội đền Cửa Ông chính là những cuộc đua thuyền. Nếu như cư dân đồng bằng Bắc Bộ, Nam Trung Bộ gắn đua thuyền với tín ngưỡng cầu mưa, cư dân ven biển miền Trung gắn đua thuyền với tín ngưỡng thờ thần cá voi thì cư dân vùng biển Đông Bắc lại coi đua thuyền là nghi thức nghênh thần, là sự cầu xin bình yên, làm ăn phát đạt. Đối với người dân quê, lễ hội

cũng như một cái tết của chu kỳ sản xuất nông, ngư nghiệp, một dịp tổng kết để chuẩn bị bước vào vụ mới. Lễ hội là một thời điểm bùng sáng, xáo động cả một tuần hoàn các công việc vốn phụ thuộc vào thiên nhiên một cách đơn điệu, tẻ nhạt. Mặt khác, lễ hội còn đóng vai trò như một cuộc biểu dương lực lượng, một dịp củng cố, khôi kết cộng đồng trong một môi liên hệ với niềm tin, tín ngưỡng và tình làng nghĩa xóm. Nó như nhắc lại cho mỗi người về nột hào khí Đông A chói lọi trong lịch sử.

Qua lễ hội, quần chúng nhân dân còn được giáo dục gián tiếp về truyền thống giữ nước, những bài học luân lý bổ ích mà người xưa truyền lại.

Một đất nước qua 4000 năm lịch sử dựng nước và giữ nước trường chinh khói lửa, một đất nước đã từng trải qua hai cuộc chiến tranh thảm khốc, thương đau sẽ thấy được hơn ai hết giá trị của thái bình thịnh lạc. Họ tìm đến với lễ hội để cầu xin sự an bình, thịnh vượng là một điều vô cùng chính đáng và cần được khuyến khích.

Lễ hội đền Cửa Ông từ lâu đã được các nhà nghiên cứu văn hoá chú ý và tìm hiểu, phục dựng như: Thạc sĩ văn hoá Cao Đức Bình (Sở Văn hoá - Thể thao và Du lịch Quảng Ninh), Nhà nghiên cứu văn hoá Nguyễn Thanh Sỹ (nguyên Giám đốc Sở VH-TT Quảng Ninh nay là Sở Văn hóa - Thể thao và Du lịch Quảng Ninh), nhà nghiên cứu văn hoá Hoàng Xuân Chinh, Phan Đăng Nhật... Tuy nhiên, các bài viết mới chỉ dừng lại ở việc miêu tả về vị trí địa lý, thời gian tổ chức lễ hội, kết cấu của đền, diễn trình lễ hội một cách sơ lược và chung chung mà chưa có sự nghiên cứu sâu và so sánh giữa diễn trình lễ hội đền Cửa Ông ngày nay và trong lịch sử; đặc biệt là chưa chỉ ra được những giải pháp cụ thể nhằm tăng cường hiệu quả của công tác tổ chức và quản lý, khai thác lễ hội.

Là một sinh viên theo học chuyên ngành quản lý văn hóa, đồng thời là người con của vùng biển Đông Bắc, đã gắn bó và may mắn được tham gia lễ

hội đền Cửa Ông những năm gần đây, em muốn góp phần nhỏ bé của mình vào xây dựng quê hương. Những năm qua, lễ hội đền Cửa Ông đã được tổ chức lại nhưng chưa thực sự hợp lý, vẫn nặng về phần lễ mà thiếu phần hội. Mặt khác, nhu cầu bày tỏ lòng thành kính đối với các vị tướng tài trong lịch sử ngày càng tăng, số lượng khách đến dự lễ hội, văn cảnh đền ngày một lớn nên đòi hỏi phải có sự sắp xếp tổ chức lại hoạt động lễ hội sao cho quy mô, chặt chẽ, phong phú, giản dị và tiết kiệm nhằm đáp ứng được nhu cầu của đông đảo quần chúng.

2. Đối tượng nghiên cứu và giới hạn của đề tài

Diễn trình lễ hội đền Cửa Ông thị xã Cẩm Phả, tỉnh Quảng Ninh hiện nay.

3. Mục tiêu nghiên cứu

- Tìm hiểu cơ sở của công tác tổ chức và quản lý lễ hội đền Cửa Ông
- Khảo sát thực trạng lễ hội đền Cửa Ông để từ đó nêu lên những giá trị của lễ hội này.
- Trên cơ sở phân tích các ưu nhược điểm của lễ hội đền Cửa Ông, đề xuất một số ý kiến nhằm nâng cao hiệu quả công tác tổ chức và quản lý lễ hội, góp phần phát huy giá trị của lễ hội đền Cửa Ông, phù hợp với yêu cầu của thời kỳ công nghiệp hóa, hiện đại hóa.

4. Phương pháp nghiên cứu

Để thực hiện đề tài, tôi đã sử dụng các phương pháp:

- Phương pháp nghiên cứu tư liệu.
- Phương pháp điền dã kết hợp phỏng vấn.
- Phương pháp giải mã biểu tượng.
- Phương pháp đối chiếu.

5. Đóng góp của đề tài

- Đóng góp về tư liệu nghiên cứu.

- Đưa ra những giải pháp đề xuất có thể ứng dụng vào thực tiễn nhằm khai thác tiềm năng kinh tế - văn hóa - du lịch của vùng Đông Bắc Tổ quốc trên cơ sở kế thừa những giá trị tích cực của lễ hội truyền thống đền Cửa Ông

6. Bố cục của đề tài

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục, khóa luận được chia làm 3 chương:

Chương 1: Cơ sở của công tác tổ chức và quản lý lễ hội.

Chương 2: Thực trạng lễ hội đền Cửa Ông thị xã Cẩm Phả, tỉnh Quảng Ninh.

Chương 3: Ý kiến nhằm nâng cao hiệu quả công tác tổ chức và quản lý lễ hội đền Cửa Ông thị xã Cẩm Phả, tỉnh Quảng Ninh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Chí Bền, (2001), Một số vấn đề về lễ hội cổ truyền trong cuộc sống hôm nay, Tạp chí tư tưởng văn hoá
2. Phan Kế Bính, (1990), Việt Nam phong tục, NXB Hồ Chí Minh
3. Đoàn Văn Chúc, (1984), Lễ Tết Hội, Tập bài giảng Đại học Văn hoá
4. Cao Đức Hải, (2004), Một tư liệu quản lý lễ hội, Hà Nội
5. Phan Khanh, (1992), Bảo tàng di tích lễ hội, NXB Thông tin Hà Nội
6. Vũ Ngọc Khánh, (2007), Đèn miếu Việt Nam, NXB Thanh niên, Hà Nội
7. Phan Đăng Nhật, (1992), Lễ hội cổ truyền, NXB Khoa học xã hội
8. Nhiều tác giả, (1994), Kỷ yếu hội thảo, Lễ hội truyền thống trong đời sống xã hội hiện đại, NXB Khoa học xã hội
9. Nguyễn Thanh Sỹ, (2010), Hưng Nhượng Vương Trần Quốc Tảng từng có thời gian ở Cửa Suốt và Đèn Cửa Ông thờ Trần Quốc Tảng không phải thờ “nhằm”..., Báo Quảng Ninh điện tử, Quảng Ninh
10. Hà Huy Tiến, (1997), Lễ hội và danh nhân lịch sử Việt Nam, NXB Thông tin Hà Nội
11. Phòng di tích Sở Văn hoá tỉnh Quảng Ninh, (1990), Hồ sơ di tích Đèn Cửa Ông